

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.cerbrinet.org.ua

ІнфоЦентр

Процедура накладення арешту на майно у кримінальному провадженні (витяги із законодавства)

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Арештом майна є тимчасове позбавлення за рішенням слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та користування майном, щодо якого існують достатні підстави вважати, що воно є предметом, засобом або знаряддям скоєння злочину, доказом злочину або доходом від скоєного злочину. Завданням арешту майна є запобігання можливості його приховування або відчуження. Метою арешту майна є :

- забезпечення кримінального провадження;
- забезпечення цивільного позову в кримінальному провадженні;
- забезпечення конфіскації або спеціальної конфіскації.

Естонія

Відповідно до статті 142 Кримінального процесуального кодексу Естонії арешт майна у кримінальному провадженні здійснюється за вимогою прокуратури, на основі наказу слідчого судді або на основі рішення суду¹.

У разі необхідності майно, за винятком майна, яке є об'єктом відмивання коштів, може підлягати арешту без дозволу слідчого судді. Слідчий суддя має бути повідомлений про арешт майна впродовж 24 годин після накладення арешту, та повинен прийняти рішення про надання дозволу на арешт. У разі, якщо слідчий суддя відмовив у наданні дозволу на арешт майна, арешт знімається негайно.

Рішення про накладення арешту на майно має бути передане для розгляду особі, якій належить дане майно або її дорослому члену родини, або представнику юридичної особи, що є власником майна. Уповноважена особа повинна підписати відповідне рішення про накладення арешту на майно. Якщо отримання підпису є неможливим, рішення надсилається власнику майна або уповноваженій особі.

За необхідності уповноважений фахівець проводить на місці оцінку вартості арештованого майна.

Якщо підстави для накладення арешту на майно припиняють існувати до завершення досудового провадження, прокуратура або слідчий суддя виносять рішення про припинення арешту майна.

Угорщина

Арешт на майно накладається відповідно до рішення суду, прокурора або слідчого органу. У разі накладення арешту на майно судом або прокуратурою, вони мають

¹ Code of Criminal Procedure [Електронний ресурс] // Riigikogu. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013093/consolide>.

право вимагати допомоги слідчого органу у виконанні рішення. Якщо прокурор або слідчий орган не уповноважені на накладення арешту, майно може бути арештоване лише у разі термінової необхідності. У цьому випадку обов'язковим є отримання дозволу на накладення арешту від сторони, уповноваженої на такі дії. У разі відмови у наданні дозволу на арешт майна, майно має бути повернене власнику (стаття 151 Кримінального процесуального кодексу Угорщини)².

Відповідно до статті 154 Кримінального процесуального кодексу арештоване майно повинне бути віддане на зберігання уповноваженим на це особам. Передання арештованого майна на зберігання третім особам або організаціям здійснюється лише з дозволу суду, прокурора або слідчого органу, за рішення яких було накладено арешт на дане майно. Перелік арештованого майна має включати опис вартості, стану та інших ознак майна, необхідних для його ідентифікації, та бути доданим до звіту або іншого документу.

Арешт припиняється за рішенням суду, прокурора або слідчого органу. Після зняття арешту майно має бути повернене особі, яка засвідчить своє право власності на майно. У разі відсутності такої особи, майно повертається до особи, яка обґрунтує заявлені права власності на майно. За відсутності даної особи, майно підлягає поверненню до особи, від якої забрали майно під арешт. За відсутності усіх вищезазначених осіб, майно підлягає поверненню обвинуваченому. За неможливості встановити особу, що має право власності на арештоване майно, майно за рішенням суду переходить у державну власність³.

Латвія

У Латвії питання, пов'язані з процедурою накладення арешту на майно у кримінальному провадженні, регулюються Розділом 28 Кримінального процесуального кодексу⁴. Відповідно до статті 361 для забезпечення вирішення майнових питань у кримінальному процесі, а також можливої конфіскації майна, в

² 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://kih.gov.hu/documents/10179/1053343/1998.%20%20C3%A9vi%20XIX.%20Tv_a%20b%20C3%BCntet%C5%91elj%C3%A1r%C3%A1sr%C3%B3l.pdf.

³ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://kih.gov.hu/documents/10179/1053343/1998.%20%20C3%A9vi%20XIX.%20Tv_a%20b%20C3%BCntet%C5%91elj%C3%A1r%C3%A1sr%C3%B3l.pdf.

⁴ Kriminālprocesa likums [Електронний ресурс] // Latvijas Republikas Tiesību Akti – Режим доступу до ресурсу: <http://likumi.lv/doc.php?id=107820>.

ході кримінального процесу накладається арешт на майно затриманого, підозрюваного або обвинуваченого, в тому числі на майно, отримане від інших осіб, або майно тих осіб, які несуть матеріальну відповідальність за дії підозрюваного або обвинуваченого. Арешт може бути накладено також на отримане злочинним шляхом або пов'язане з кримінальним процесом майно, яке знаходиться у третіх осіб. У досудовому процесі арешт на майно накладається за постановою керуючою процесом особою, затверджене слідчим суддею, а під час судового розгляду рішення приймає суд. У невідкладних випадках, коли через зволікання майно може бути відчужене, знищене або приховане, накладення арешту на майно може бути здійснене за згодою прокурора. Втім, постанова про накладення арешту має бути затверджена рішенням слідчого судді; у разі його відмови, арешт має бути знятий.

Відповідно до статті 362 Кримінального процесуального кодексу Латвії, про накладення арешту на майно складається протокол. У протоколі фіксуються:

- Кожна річ, на яку накладено арешт, із зазначенням її назви, марки, ваги, ступеня зношування, а також інших індивідуальних ознак;
- якщо арешт накладається на все майно, також речі, на які арешт не накладений;
- заяву, подану третьою особою про належність майна⁵.

При накладенні арешту на майно його власнику, користувачеві або держателю повідомляється про заборону розпоряджатися цим майном або користуватися ним, а за необхідності майно вилучається і передається на зберігання.

Якщо майно вилучається, в протоколі вказується, що саме вилучається, куди і кому передається на зберігання. Якщо під час накладення арешту була здійснена спроба приховування майна, його знищення або пошкодження, про це робиться запис у протоколі.

Копія протоколу вручається під розписку особі, у якої опис майна був здійснений, або одному з повнолітніх членів його сім'ї, а якщо такі не присутні, представнику місцевого самоврядування, на адміністративній території якого накладено арешт на майно. Якщо арешт накладений на майно, яке перебуває на території юридичної особи, копія протоколу під розписку вручається представникові цієї юридичної особи.

⁵ Kriminālprocesa likums [Електронний ресурс] // LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBU AKTI – Режим доступу до ресурсу: <http://likumi.lv/doc.php?id=107820>.

Оцінка вартості арештованого майна, відповідно до статті 364, здійснюється за його фактичною вартістю з урахуванням ступеня зношування. За необхідності для встановлення вартості майна запрошується фахівець. Гроші та цінні папери обліковуються за їх номінальною вартістю.

Скасування арешту майна здійснюється відповідно до постанови у випадку, якщо:

- суд виніс виправдувальний вирок;
- суд не прийняв рішення, яким майно визнано одержаним злочинним шляхом;
- слідчий припиняє кримінальне провадження реабілітуючою постановою;
- в кримінальному процесі не затребувана компенсація шкоди або потерпілий відмовився від неї;
- злочинне діяння перекваліфіковане за іншою статтею Кримінального закону, що не передбачає конфіскацію майна;
- втрачений будь-який інший привід для забезпечення вирішення майнових питань.

Арешт може бути збережений щодо тієї частини майна, яка може бути необхідна для покриття процесуальних витрат⁶.

*Інформацію підготувала Катерина Пенькова,
аналітик ЄІДЦ*

⁶ Там само.